ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

НИЗОМИЙ НОМИДАГИ ТДПУ ТЕРМИЗ ФИЛИАЛИ

ЗАМОНАВИЙ ТАЪЛИМ ВА ТАРБИЯ: МУАММОЛАР, ЕЧИМЛАР ВА РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ АНЖУМАНИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ НАУЧНАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ

СОВРЕМЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ВОСПИТАНИЕ: ПРОБЛЕМЫ, РЕШЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

REPUBLICAN SCIENTIFICAL CONFERENCE

MODERN EDUCATION AND UPBRINGING PROBLEMS, SOLUES AND PERSPECTIVE OF DEVELOPMENT

ТЕРМИЗ 2021

“Замонавий таълим ва тарбия: муаммолар, ечимлар ва ривожланиш истиқболлари” Республика илмий анжумани материаллари тўплами. Термиз: 2021. 442 б.

Ташкилотчи:

Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети Термиз филиали

“Замонавий таълим ва тарбия: муаммолар, ечимлар ва ривожланиш истиқболлари” Республика илмий анжуманининг

ТАШКИЛИЙ ҚЎМИТАСИ

Ташкилий қўмита раиси	п.ф.н. Баймиров К.Ш., ТДПУ Термиз филиали
Ташкилий қўмита ҳамраиси	п.ф.н. Кадирова О.Х., ТДПУ Термиз филиали
Раис ўринбосари	п.ф.б. PhD Қосимов Ш.Ў., ТДПУ Термиз филиали
Ташкилий қўмита аъзоси	п.ф.д., проф. Абдуллаева Б.С., ТДПУ
Ташкилий қўмита аъзоси	п.ф.б. PhD Қодиров Қ.Б., ТДПУ Термиз филиали
Ташкилий қўмита аъзоси	т.ф.д, проф. Жўраев Т., ТДПУ Термиз филиали
Ташкилий қўмита аъзоси	ф.м.ф.н. Тураев Х.Т., ТДПУ Термиз филиали
Ташкилий қўмита аъзоси	п.ф.н., доц. Ахмедова М.Х., ТАТУ
Ташкилий қўмита аъзоси	т.ф.н., доц. Рахманкулова А.Х.,ТИҚХММИ
Ташкилий қўмита аъзоси	и.ф.н., доц. Жумаев Ч.Ж.,ТДПУ Термиз филиали
Ташкилий қўмита аъзоси	ф.ф.н. Азимов М., ТДПУ Термиз филиали
Ташкилий қўмита аъзоси	ф.ф.б. PhD Хужанова О.Т., ТерДУ
Ташкилий қўмита аъзоси	п.ф.н., проф. Жумаев М.Э., ТДПУ
Ташкилий қўмита аъзоси	п.ф.н. Алимов Қ.А., ТДПУ Термиз филиали
Ташкилий қўмита аъзоси	п.ф.н. Тураев Ю., ТДПУ Термиз филиали
Илмий котиб	Киёмов А.Х., ТДПУ Термиз филиали

Масъул муҳаррир: п.ф.б. PhD Қодиров Қ.Б., ТДПУ Термиз филиали

“Замонавий таълим ва тарбия: муаммолар, ечимлар ва ривожланиш истиқболлари” мавзусидаги ушбу анжуман материалларига Низомий номидаги ТДПУ, Низомий номидаги ТДПУ Термиз филиали, Термиз давлат университети ҳамда республикамизнинг бошқа олий таълим муассасаларида фаолият олиб бораётган профессор-ўқитувчилар, катта илмий ходим изланувчилар, магистрантлар ва талабаларнинг тезислари киритилган. Мазкур тўпламда педагогика ва психология фанларини ўқитиш муаммолари, ечимлари ва ривожланиш истиқболлари, аниқ фанларни ўқитиш муаммолари, ечимлари ва ривожланиш истиқболлари, тилларни ўқитишдаги муаммолар ва уларнинг ечимлари ҳамда ижтимоий-гуманитар фанларни ўқитишдаги муаммолар ва инновацион ёндашувларга багишланган илмий асосланган таклиф ва тавсиялар ўз аксини топган.

Мазкур тўпламга киритилган маъруза тезисларининг мазмуни,ундаги статистик маълумотлар ва меъёрий ҳужжатлар санасининг тўғрилигига ҳамда танқидий фикр-мулоҳазаларга муаллифларнинг ўзлари маъсулдирлар.

3. Фиалко А.И. Моделирование педагогического сопровождения активизации познавательной деятельности обучающихся //Непрерывное образование. 2015. № 1 (11). С. 16- 20.

BOLALAR MUSIQA VA SAN'AT MAKTABLARI HAMDA UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASALARI INTEGRATSIYASINI TA'MINLASHNING NAZARIY ASOSLARI

Choriyev Bekzod Bahrom o'g'li
Termiz Davlat Universiteti

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasi prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning Namangan viloyatidagi sa'nat va madaniyatga oid nutqlari asosida "Bolalar musiqa va san'at maktablari hamda umumiy o'rta ta'lim muassasalari integratsiyasini ta'minlash"ning ilmiy-nazariy asoslari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Musiqa, integratsiya, madaniyat, pedagogika, industrial, psixolog, dual tizim, integrativ, to'garak, unifikatsiya, dialektik.

Bolalaringizga o'z davri ilmlarini o'rgatinglar, chunki ular sizning davringizdan boshqa davrda dunyoga kelganlar.

Hazrati Ali Roziallohu Anhu

Qator rivojlangan davlatlarda musiqa hamda cholg'u ijrochiligi darslari bolalarning birinchi sinfligidanoq o'tiladi. Qaysi yo'nalishda tahsil olishidan qat'iy nazar ular qaysi bir cholg'u asbobida ijro etish mahoratini mukammal darajada egallaydi. Bunda yosh avlodning musiqaga bo'lgan qiziqishi yoshligidanoq shakllantiriladi. Zeroki muhtaram prezidentimiz Namangandagi bo'lgan tashriflarida: " O'zligimizni anglash nuqtai nazaridan madaniyat sohasiga urg'u berib, umaman olganda atesstat olishni hammamiz o'rganganmiz masalan: fizika, matematika bo'yicha baho bo'ladi. Endi atesstatda har bir maktabni 11-sinfini tugatgan bolalarimizni bitta cholg'u asbobini o'rgangan degan bahosi qo'yiladi. Iqtisodyotni tiklaymiz lekin shu bilan birgalikda madaniyatimizni ham tiklab bormasak ertaga ma'naviy ozuqa bo'lmagan elda, xalqda, yoshda yutuq bo'lmaydi.

Nega korxonalarda, oliygohlarda maqom ansambli ashulalarini, qo'yib qo'ymaymiz? Biz tashvishlar bilan bo'lib maqom eshitmay qo'ydik. Musiqamizni, maqomlarimizni yangrashini ta'minlashimiz zarur" ligini aytib o'tganlar.[47]
Simfdan va maktabdan tashqari musiqiy tarbiyaning ommaviy shakllarini maqsadi o'quvchilarni ko'proq musiqaning tarbiyaviy imkoniyatlari bilan tushuntirish va ularni ommaviy tarzda musiqa tarbiyasiga jalb etish, eng asosiysi ularning ma'naviy-axloqiy dunyoqarashlarini shakllantirishni taqazo etadi. Bular ashula bayramlari, musiqa haftaligi, san'at bayramlari, ijodiy uchrashuvlar, teatr va konsertlarga ishtirok etish va boshqa ommaviy tadbirlardan iboratdir. O'z navbatida bu ham albatta "Bolalar musiqa va san'at maktablari hamda umumiy o'rta ta'lim muassasalari integratsiyani ta'minlash"ga katta vazifa yuklaydi. Agar gap bolalar musiqa va san'at maktablarida pedagogik jarayonning mazmunini integratsiyasi hususida ketadgan bo'lsa, bu ishni pedagogika oliy o'quv yurtlari bakalavr bosqichi o'quv rejalarining qayta ko'rib chiqilishidan boshlash kerak. Chunki, hozirgi pedagogika oliy o'quv yurtini bitiruvchilari qo'shma fanlardan dars berishga tayyor emas. Fikrimcha, oliy o'quv yurtlari uchun integrativ kurslarni tuzish va o'qitish tamoyillari bo'yicha ilmiy tadqiqotlar o'tkazishga vaqt etilmoqda. Shu munosabat bilan pedagogika universitetiarida industrial pedagogika instutlarining bakalavr bosqichida talabalarga mo'ljallangan, interatsiyalashtirilgan o'quv qo'llanmalar va darsliklar yaratish lozim bo'ladi. Binobarin, bu ish ta'lim mazmunini isloh qilish bilan bog'liq davlat miqyosidagi muammodir.

Amaldagi bolalar musiqa va san'at maktablarining tashkil etilayotgani ta'lim tizimida integratsiya sari qo'yilgan dadil qadam bo'lib, milliy dastur nazarda tutgan ta'lim, fan va ishlab chiqarishni integratsiyalash vazifalariga munosib javobdir. Jamiyat, fan texnika, ishlab chiqarish, ta'lim, sog'liqni saqlash, umuman hamma sohadagi integrativ jarayonlarning har xil ko'rinishdagi shakllari ta'lim, fan va ishlab chiqarish integratsiyasini ta'minlashi zarur.
Quyida integratsiya jarayonlarning alohida turlari va ular bilan bog'langan hususiyatlarni bayon qilamiz:

[47] O'zbekiston Respublikasi prezidentining Namangan viloyatiga tashriflari yakunidagi majlisda madaniyat sohasiga e'tibor qaratish bo'yicha nutqlaridan. https://t.me/madaniyatvazirligi

Birinchisi – bitta o'quv predmeti mazmunidagi integratsiya – u yoki bu o'quv predmetining mazmunini mantiqiy ravishda izchillashtirishga yo'naltirilgan blokli yoki tarmoqli muvofiqlashtirilgan didaktik tizimdir. Bu holdagi integratsiyada tushunchalar tizimi ilmiy tadqiqotlar xulosalari asosida tartibga keltiriladi.

Ikkinchisi – ta'lim mazmunini integratsiyalash – o'quv predmetlaridagi ilmiy tushunchalarning turdoshlik xususiyatiaridan kelib chiqib, ikki-uchta fanlardan qo'shma o'quv predmetlarini yaratishni bildiradi. Integratsiyaning bu turida turdosh tushunchalarning mohiyat va xususiyatlari omuxta kurs doiarasiga singdirib yuboriladi. Masalan, agar tibbiyot fanlarining elementlari integratsiyalashtirilgan holda berilsa, tevarak-atrofdagi tabiat, borliqni, mikro va makro olam tuzulishini, tabiat hodisalarining sodir bo'lish sabablarini inson, uning tabiatda tutgan o'rnini alohida fanlar orqali tabaqalashtirish emas, balki yaxlitlik asosida dunyoni bilib olishga imkon beradi. Bu esa o'quvchilarni tevarak-atrofdagi olam sirlari haqida mantiqiy fikrlashni o'rgatish bilan birga, ularda ilmiy dunyoqarashni shakllantirishga ko'maklashadi.

Uchinchisi – ta'lim tizimidagi integratsiya – oliy o'quv yurtlari bakalavr bo'g'ihlari qoshida yoki uning tashqarisida tutash o'quv rejalari asosida tashkil etiladigan o'rta maxsus, kasb-hunar kollejlari yoki akademik litseylaridan iborat bo'lajak qo'shma o'quv yurtlaridir. Integratsiyaning bu turida har ikkala bo'g'inidagi o'quv yurtlari o'quv rejalarining muvofiqlashtirish va unifikatsiyalash natijasida bakalavr ta'limi muddatini yarim yoki bir yilga qisqartirish imkoniyati tug'uladi. Ammo bu holda bakalavr bo'g'imida o'qish muddatini kamaytirish uchun qonunlarga tegishli o'zgartirishlar kiritish lozim bo'ladi. Binobarin, u ta'lim tizimining samaradorligi va kamchiligini ta'minlash bilan birga ayrim fanlarni chuqurroq o'zlashtirish uchun imkoniyat yaratiladi.

To'rtinchi – xalqaro ta'lim integratsiyasi – xorijiy mamlakatlar ta'lim tizimi yoki mazmunini vatanimiz ta'limi nazariyasi va amaliyoti bilan uyg'unlashtirishdir. O'zbekiston bilan Germaniya Federativ Respublikasi bilan ta'lim sohasidagi o'zaro hamkorlik ushbu tizimga yaqqol misol bo'ladi.

Mamlakatimiz ta'limi tizimida integratsiya jarayonlari turli shakllarda; tizimda ham, mazmunda ham mavjud, ammo bu jarayonlar qonun aktlari bilan etarli

mustahkamlanmagani tufayli u dialektik vaziyatda namoyon bo'lmoqda. Bu o'rinda Germaniya Federativ Respublikasining ikki yoqlama usulda kasbga o'rgatish tizimi e'tiborga loyiq. Chunki mamlakatda maktabni bitiruvchi yoshlarning taxminan 70 foizi dual tizimidagi kasb ta'limida tegishli mutaxasislikni egallaydilar. Bunday ta'limning eshigi hamma yoshlar uchun ochiq bo'lib, u kasb o'rganishga o'rta ma'lumot haqidagi guvohnomalarning qandayligiga bog'liq emas. Ammo kasb-hunarga o'rgatish davlat tomonidan maxsus ishlab chiqilgan ro'yxatdagi kasblar bo'yicha olib boriladi.

Ayni vaqtda Respublika bo'yicha 9727 umumta'lim maktablari, 526 maktabdan tashqari ta'lim muassasalari, 311 musiqa maktablari, 327 sport maktablari, turar joylar va mahallalarda sport maydonchalari, turli davlat va nodavlat tashkilotlariga qarashli klublar, to'garaklarda ta'lim-tarbiyaviy ishiar olib borilmoqda.Shuningdek, 117 yosh texniklar markazlari, 97 ekologik ta'lim markazlari, 47 yosh sayyohlar va o'lkashunoslar markazlari, umumiy o'rta ta'lim maktablarida ma'naviy-ma'rifiy tarbiya ishlari bo'yicha direktor o'rinbosari, bolalar etakchilari, sinf rahbarlari bir maqsad yo'lida faoliyat ko'rsatmoqdalar. Respublikamiz bo'yicha jami 526 ta maktabdan tashqari ta'lim muassasalarida 539483 nafar o'quvchiga 15710 nafar pedagoglar ta'lim va tarbiya berib kelmoqdalar. O'quvchilarning qiziqishlariga ko'ra, barcha turdagi to'garaklarda jami o'quvchilarning 70 foizi qamrab olingan. Bolalar musiqa va san'at maktablari, o'quvchilar saroylari badiiy jamoasining rahbarlari, yo'riqchilar, badiiy rahbarlar maxsus reja asosida maktab, litsey va boshqa ta'lim dargohlarida bo'lib, o'quvchilarni to'garaklar faoliyati bilan tanishtirib borib, tashviqot ishlarini olib borishlari har jihatdan ishning samarali bo'lishini ta'minlaydi. To'garak rahbarlari va yo'riqchi-tashkilotchilar, tashabbuskor, zamon talabiga mos axborotiardan xabardor, o'ziga xos pedagog va psixolog bo'lishi bilan birga tashviqotchi-targ'ibotchi bo'lishi ham zarur. Termiz shahrida joylashgan bolalar musiqa va san'at maktabida ham o'quvchilarni badiiy jamoalarga, to'garaklarga jalb etish uchun yangi targ'ibot ishlari joriy qilingan. Tadqiqotning nazariy-qidiruv bosqichida mavjud holatni aniqlash maqsadida testlardan foydalanildi. Musiqa o'qituvchilariga test varaqalari tarqatilib, ulardan berilgan bir nechta javobdan qaysi biri tog'riligini aniqlash so'raldi. Masalan,

“Integratsiya” – nima? Degan savolga javob sifatida fikr va qarashlar, tushunchalar, shaxsiy fikr, inson tafakkuri mahsuli, yangilik kabi javoblar berildi. Tajriba-sinov ishlari jarayonida jami 100 ta testdan foydalandik. Eksperimentga jalb etilgan 50 nafar o’qituvchilardan bor yog’i 18 nafari testlarga to’g’ri javob topishga erishdi. Qolgan 32 nafar o’qituvchi berilgan savollarga javob topisha olmadi. Shuni ajablanib ta’kidlash joiz, ko’pchilik o’qituvchilar savolga noto’g’ri javob topishdi. Bizning maqsadimiz o’qituvchilarning musiqiy-nazariy bilmlari, mantiqiy tafakkur, xotira, g’oyaviy bilimlari va aqliy faoliyati rivojlanganlik darajasini aniqlash bo’lib, berilgan savollar umumiy o’rta ta’lim maktablari musiqa madaniyati va ijtimoiy fanlar talabi darajasida tuzuldi. Mavjud holatning sabablari ko’p, albatta. Menimcha, bu holning asosiy sabablaridan biri – musiqa o’qituvchilari ta’lim-tarbiya integaratsiyasini to’g’ri yo’lga qo’ymasligi, mavzuga daxldor mashg’ulotlarda qo’llanilayotgan uslub va vositalarning samarali emasligidir. Ular qancha ko’p va rang-barang uslublaridan foydalanib mashg’ulotlar olib borsa, nazariy bilimlar bilan g’oyaviy tarbiyani birgalikda olib borsagina, shubhasiz, bu o’zining ijobiy natijalarini ko’rsatadi. Qolaversa, umumiy o’rta ta’lim maktablarida ham aynan “integratsiya” masalasida oqsash ko’zga tashlanadi. Xolbuki, ayrim o’qituvchilarimiz ijro mahoratlari, egallagan bilimlari bilangina qoniqish hosil qiladi. Ularning nazariy bilimlar ko’lamini, g’oyaviy-siyosiy tafakkurini, ruhiy holatlarini kuzatishlari, o’quvchilarning har tomonlama garmonik rivojlanishiga, kamol topishiga yordam beradi.

Respublika miqyosidagi ilmiy jurnallarda ham maktabdan tashqari ta’lim-tarbiya jarayonining u yoki bu qirralarini ko’rsatib berishga mo’ljallangan metodik maqolalar e’lon qilinib turilsa-da, bolalar musiqa va san’at maktablari hamda umumiy o’rta ta’lim maktablari integratsiyasini ta’minlashga yo’naltirilgan monografik ilmiy-nazariy ishning yo’qligi sezilib turibdi. Shu kamchiliklarni to’ldirish niyatidagi tadqiqot ishimning nazariy-qidiruv bosqichida olib borilgan ishlar shunday xulosaga olib keldiki, bolalar musiqa va san’at maktablari hamda umumiy o’rta ta’lim maktablari integratsiyasini ta’minlash masalasini ilmiy nuqtai nazardan chuqur tahlil etish va shu asosida qayta ko’rishni talab etadi. Qolaversa, bu borada chiqarilgan dasturlar mundarijasiga, yaratilgan ilmiy-metodik qo’llanmalar

mazmuniga tub o'zgartirishlar kiritishni taqozo etadi. Shunday qilib, musiqa o'qituvchilari faoliyatiga aloqador bu sohadagi nuqsonlarning sabablarini quyidagicha izohlash mumkin:

1. Musiqa o'qituvchilarini mahsus kasbiy tayyorgarlikka ega bo'lmaganligi tufayli kelib chiqadigan kamchiliklar. Tahlillardan ayon bo'lgan xulosa shuki, ta'kidlovchi tajriba-sinovga jalb etilgan 50 nafar o'qituvchida 33 nafari bilim yurtlarini musiqa yo'nalishi bo'yicha tamomlagan. Faqatgina 17 nafari oliy ma'lumotga ega, maxsus kasbiy tayyorgarlikka ega. Shu sababli ular maktabdan tashqari ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiya ishlarini yo'lga qo'yishda tarbiyaning samarali metod, vosita va usullarini qo'llashda jiddiy qiyinchiliklarga duch kelmoqdalar.
2. Musiqa rahbarlarining o'z ustida muntazam ish olib bormasligi tufayli kelib chiqadigan kamchiliklar. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ko'pgina musiqa rahbarlari o'z ustida muntazam ishlamasligi, malakasini oshirib borishga etarli e'tibor bermasligi, ta'lim-tarbiya jarayonini to'g'ri rejalashtira olmasliklari tufayli ta'lim-tarbiya ishlaridan unumli foydalana olmaydilar.
3. Ta'lim-tarbiya jarayonini integratsiyalash bo'yicha maxsus metodik adabiyotlarning ozligi ham shunday muammolarni keltirib chiqarmoqda. Shu o'rinda ta'kidlash joizki, umuminsoniy qadriyatlarga sodiq bo'lmay, siyosiy va iqtisodiy taraqqiyotga erishib bo'lmaydi. O'quvchi-yoshlarimiz o'zbek xalqi – ulug' xalq ekanligi, ajdodlarimizda milliy g'oya, milliy ruh, milliy ong, milliy g'urur ustun bo'lganligini, ko'hna dunyoning eng qadim, eng e'tiborli millati sifatida asrlar osha mustaqil davlat barpo qilganligiga oid billmlarni puxta egallashlari zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Umumiy o'rta ta'limning Davlat ta'lim standartlarini tasdiqlash to'grisida"gi qarori//Ta'lim taraqqiyoti. – T.:1999. - №1. – B. 3-5.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Davlat ta'lim standartlarini ishlab chiqish va uzluksiz ta'lim tizimiga tadbiq etish to'g'risida"gi qarori//Xalq so'zi. – Toshkent, 1998. – 5-may.

3. Bo'lajak musiqa o'qituvchilarini usta hofizlar an'anasi misolida tarbiyalash. (To'plam.Musiqada ta'lim va tarbiya birligi). – Toshkent: TDPU, 1996. – B. 52-57.
4. Апраксина Р.А. Методики музыкального воспитания в школе. – Москва: Просвешение, 1983. – 294 с.

ОЛИЙ ТАЪЛИМ МУААСАСАЛАРИДА ЭКОЛОГИК ТАЪЛИМ-ТАРБИЯНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

С.Н. Мамаражабов

Тошкент давлат аграр университети Термиз филиали

Экологик таълим-тарбия – инсоннинг табиатдан онгли равишда фойдаланиш, психологик ахлоқ-одоб юзасидан халқимизнинг табиатга нисбатан эътибор билан қарайдиган урф-одатлари, анъаналари асосида ёшларни тарбиялаш, улар онгида табиатга, унинг бойликларига меҳр-муҳаббат ўйғотиш, уларни тежамкорликка ва табиий бойликларни асраб-авайлашга ўргатишдан иборат.

Табиатда рўй бераётган нохуш ҳодисалар оқибатини бартараф этиш, рўй бериши мумкин бўлган бундай вазиятларнинг олдини олиш ҳозирги куннинг долзарб вазифаларидан бири ҳисобланади. Инсоннинг табиатга нотўгри таъсир кўрсатиши натижасида юзага келадиган салбий ҳолатларнинг олдини олишда экологик таълим-тарбиянинг ўрни ниҳоятда катта.

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, Ўзбекистон Республикасининг "Табиатни муҳофаза қилиш тўғрисида"ги ва "Таълим тўгрисида"ги Қонунлари ҳамда "Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури" шунингдек, бошқа қатор меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар экологик таълим-тарбия тизимининг ҳуқуқий асосини ташкил этади. Жумладан, Ўзбекистон Республикасининг "Таълим тўгрисида"ги Қонуни ва "Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури" ҳар томонлама баркамол, ўз мутахассислиги бўйича етук, етарли даражада билим ва тафаккурга эга жамият, давлат ҳамда оила олдида ўз жавобгарлиги, масъулиятини чуқур ҳис этадиган шахсларни тарбиялашни назарда тутади. Ўзбекистон Республикаси "Табиатни муҳофаза қилиш

Мундарижа

	I- ШЎЪБА **Педагогика ва психология фанларини ўқитиш муаммолри, ечимлари ва ривожланиш истиқболлари**	
1	**Abdurahmonova Dilorom**. Oilada farzand tarbiyasi umumbashariy qadriyat	3
2	**O'tayev Akram Yo'ldoshevich**. Umumiy o'rta ta'limda innovtsion pedagogik klaster	6
3	**Aliqulova Karomat Xolmo'min qizi ,Toshpo'latova Nigora Muhammadi qizi, Safarova Muxarram Shuhratovna**. Pedagogika va psixologiya fanlarini o'qitish muammolari , echimlari va rivojlanish istiqbollari	9
4	**Азимова Дилфуза Усмоновна**. Ёшларда миллий тарбияни шакилланишида этнопедагогиканинг ўрни.	12
5	**Артиқова Каромат.** Касбий компитентликни шакллантиришда психологиянинг ўрни	15
6	**Абдиназарова Зебо.** Бошлангич таълимда ноанъанавий таълим моделлари	19
7	**Кенжаева Муҳайё Абдумуродовна**.Ўқувчилар билим саводхонлигини аниқлашда Халқаро PISA баҳолаш дастуридан фойдаланиш	22
8	**А.Мавлянов, Г.Б.Ачилов, С.Р.Абдалова.** Интеграцион жараёнлар тараққиётини белгиловчи омиллар ва уларни амалиётга жорий этиш механизмлари	28
9	**Melieva Maftuna Saidvalievna**. Ma'naviy tayyorgarlikda tarix va tarbiya integratsiyasi	31
10	**Қ.Б. Қодиров .** Педагогика тарихи фанида ижтимоий, тарихий ва диний манбалардан фойдаланишда илмий фикрлар хилма-хиллиги хусусида	37
11	**Бекмуродова П**.Замонавий технологияларнинг театр сценографиясига таъсири	43
12	**Nazarova Zarrina. Nazarova Sabrina**. Pedagogik faoliyatda aktyorlik va rejissorlik mahorati	49
13	**Rasulova Zulfiya**. O`quvchilarda kreativ fikrlashni shakllantirish	52
14	**Раупов Адҳамжон Қаюмович**. Харбий таълим муассасаларида кичик мутахассисларни тайёрлашнинг педагогик ва психологик омиллари	56
15	**Хайдарова Маҳлиё Хабибуллаевна**. Бўлажак бошлангич синф ўқитувчиларида касбий мулоқот юритиш компетенсияларини ривожлантириш	63
16	**Хурсанд Худойбердиев**. Таълим-тарбия жараёнига инновацион ёндашувлар	69
17	**Sattorova Muhlisa,Toshpo'latova Mavjuda**. O'zbekiston respublikasi ta'lim tizimida Boshlang'ich ta'lim	71
18	**Nazarova Zarrina Allaberdiyeva**. Kreativ o`qituvchi shaxsini shakllantirish dealektikasi	75
19	**Sattorova Dilshoda Djavliyevna**.Xalq og'zaki ijodi na'munalari asosida komil insonni tarbiyalash	78

20	**Niyozova Safiya Bukayevna**.Boshlang'ich ta'lim fanlari o'qitishda zamonaviy ta'lim texnologiyalarini qo'llashning ahamiyati	81
21	**Ў.Н.Султонова,С.И.Жиянова,Алимардонов Ш**. Талабаларнинг мустақил ўқиш фаолиятини ташкил этиш ,билим олишнинг юқори самарадорлик гаровидир	85
22	**Турсунов Отабек Нортожиевич**. Касбий компетентлик ва унинг мазмуни	88
23	**Ходиев Улуғбек Салохиддинович.** Профессионал таълимда мутахассисларнинг рақобатбардошлилигини оширишда фаолиятли ёндашув	91
24	**Имомқулова Муслима Норкуловна**. Дарс ва дарсдан ташқари тадбирларда талабаларнинг ахлоқий маданиятини шакллантириш	95
25	**Исроилов Қобилжон Тоштемирович**. Замонавий таълим ва тарбияда кластер ёндашувининг моҳияти	97
26	**Эрназарова Гулнора Облакуловна, Қайнарова Иқбол Валиевна** Замонавий дастурлаштирилган ўқитишни қўллаш	100
27	**Ташпулатов Бойбури Боймурадович.** Бўлажак касбий таълим ўқитувчиларининг умумкасбий тайёргарлиги моделини такомиллаштириш	104
28	**Якубова Марҳабо Юсуфовна**. Таълимда инновацион-кластер ёндашувини амалга ошириш	107
29	**Эрназарова Гулнора Облақуловна, Кабирова Зарифа Мукаддамовна**. Олий таълим муассасаларида инновацион жараёнларни ташкил этишда ўзига хос ёндашувлар	111
30	**Xazratkulova Shoira Noraliyevna**. Boshlang'ich sinflarda ta'lim jarayonida zamonaviy texnologik ta'lim vositalaridan foydalanish	114
31	**Қосимов Шавкат Уролович**. Амалий-лаборатория ишлари методикаси тузилмаси ва унинг таркибий қисмлари	118
32	**Қаюмова Лобар Шодимуродовна**. Бўлгуси кичик мутахассисларнинг меҳнат кўникмаларини шакллантириш	123
33	**Жалилов Эркин Эргашевич**. Касбий таълим муассасаларида ишлаб чиқариш таълимининг аҳамияти	126
34	**Қурбонова Юлдуз Джумаевна**. Мактабгача катта ёшли болалар шахсининг шаклланишида бадиий адабиётнинг аҳамияти.	130
35	**Shamsuddinov Samoyiddin**. Maktabdagi passiv o'quvchilarni tadbirlar orqali psixokorreksiya qilish.	134
36	**Qurbonova Yulduz Djumaevna, Akramova Surayyo Adham qizi**. Bolalarga axloqıy tarbıya berıshda oılanıng ornı	137
37	**Омонов Рашид Шерқобилович**. Мактаб ўқувчиларида экологик маданиятни шакллантириш	140
38	**Qurbonova Yulduz Djumaevna, Akramova Surayyo Adham qizi** Bolalarga axloqıy tarbıya berıshda oılanıng ornı	
39	**К.К.Артиқова, Artiqova O'. K.** Касбий фидойилик ва касбий компитентлик психологиянинг ўрганиш предмети сифатида	145

40	**Ҳамидова Нодира.** Ўқувчи-талабаларнинг коммуникатив компетентлигини шакллантиришда узлуксизлик масалалари	150
41	**Г.М.Раджабова.** Мактабгача таълим ташкилотларида таълим самарадорлигига эришишда психологик хизматнинг ўрни	159
42	**Yusupova Zilola A'zamovna, Saydivalieva Zarifa A'zamovna.** O'zbekiston xalqaro baholash dasturalarida ishtiroki ta'lim sifatini kafolatlashining asosiy xususiyatlari	162
43	**Turamuratov Ulug'bek Uraqovich.**Oliy ta`lim muassasalarida dual ta'lim tizimini joriy etilishining o'rni va ahamiyati	167
44	**F.A.Nazarov.**Pedagogik nazokat va odob-axloq modulini o'qitish	172
45	**Н.Ташниязова, З. Амирқулова .**Ўзбек халқининг ижодий маҳсули бўлган мақомларининг ёшлар тарбиясидаги ўрни	175
46	**Худойберганов Адхам Рахматуллаевич.** Олий таълим муассасалари талабаларини ҳуқуқий саводхонлигини ривожлантириш масалалари	179
47	**Н.Ташниязова.** Сурхон этно-фольклорининг тарбиявий аҳамияти	185
	II- ШЎЪБА АНИҚ ФАНЛАРНИ ЎҚИТИШ МУАММОЛАРИ, ЕЧИМЛАРИ ВА РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	
1	**Asrayev Z.R.** Maxsus texnik fanlar uchun elektron ta'lim resurslarini tarkibini loyihalashtirish	190
2	**Холиков Суюнжон Ҳамрокул ўғли**. Дифференциал тенгламалар бўлимидан амалий машгулотларни ташкил этишда CASE-STUDY технологиясидан фойдаланиш	193
3	**Rustamov Suhrob Shuhrat o'g'li**. Oliy ta'lim muassasalarida elektr yuritmaasoslari fanini o'qitishda innovatsion texnologiyalar va interaktiv metodlarning roli.	196
4	**Ismailov B.B, Panjiyev X.O', Xudoyberdiyeva M.I.** Fizika o'qitishda pedagogik texnologiya	199
5	**Islomova Nihola**. Gipergeometrik funksiyani analitik davom ettirish.	202
6	**Jo'rayev M.Q.** Oliy ta'lim muassasalarining energetika yo'nalishi talabalariga elektr mashinalari faninni o'qitilishi.	205
7	**A.A.Xasanov**, J.R.Abdurazzoqov, A.E.Mengnorov, N.A.Xudoyberdiyev. Oliy ta'limda elektron ta'lim resurslarini articulate storyline dasurida yaratishni afzalliklari	207
8	**R.To`raev[1], T.To`raev[2].** Ma`lumotlar sun`iy intellekt dasturlarining asosiy tarkibiy qismi	212
9	**Bozorov Zokir Yuldosh o'g'li, Turdiev Xayrulla Xoliqulovich.** Geometrik masalalarni echishda koordinata-vektor usulining ahamiyati	217
10	**Панжиева Назокат Нормахматовна, Менгнаров Холмурат Эргашевич**. Олий таълимда математикадан мустақил ишларни бажариш кўникмаларини ривожлантириш методи	220

11	**R.To`rayev[1], S.Sattorov[2], T.To`rayev[3]**, Ma`lumotlar sun`iy intellekt dasturlarining asosiy tarkibiy qismi	225
12	**Х. Исломов**.Нелокальная краевая задача в прямоугольной области.	230
13	**Izbastiev A.M[1]., Muratbaeva B.Y[1]., S.U.Ashirbekova[2]** Fizika kursini o'qitishda steam texnologiyasining ahamiyati	234
14	**Salomov G'.Yu. Erdonov B.X. G'aniyev H.Y**. Matematika kursidagi ba'zi masalalarni echishning bir necha ortimal usullari	237
15	**Панжиева Назокат Нормахматовна, Қурбонова Шоҳиста Улуғбек қизи** Функция графикларини excel дастури ёрдамида ясаш.	239
16	**Turdiboyev Sanjar Sobirjon o'g'li, O'sarov Sardor Abdunazirovich, Raxmonqulov Feruz Pardaboyevich.** Geometriya fanini o'qitishda konstruksiyalash ko'nikmasini foydalanish	244
17	**Панжиев Х.Ў.[1], Қаршиев А.З.[2]** Ўзгармас ток қонунлари мавзусини ёритишда Синергетик ёндашувдан фойдаланиш	247
18	**С.М.Абдуллаева, Ф.Қ.Паянова.** Таълим тизимида ахборот технологиясининг ўрни.	250
19	**Н.Т.Қодирова. Ў. Н.Султонова. С.И.Жиянова** Ярим ўтказгичли асбоблар сиртини мустаҳкамлаш	254
20	**Б.Б.Сакиева, О.Х.Садатов, И.Зиёқулов.** Макроиқтисодий кўрсатгичларни математик моделлаштириш усуллари	256
21	**Бозоров Зокир Юлдош ўғли**. Методика развития компетентности в области планиметрии при подготовки будущего учителя математики	260
22	**Erdonov B.X. Ergashev Quvonchbek Olim o`g`li.** Yuqori darajali algebraik tenglamalar sistemalarni echish usullari	264
23	**Турдиев Б.Э, Алимов М. М.** Талабаларнинг "интернет асослари" бўйича билим ва кўникмаларини бойитиш	268
24	**Bozorov Zokir Yuldosh o'g'li, Qo'yliyev Inatillo Akbar o'g'li.** Irratsional tenglamalarni echishda aniqlanish sohasidan foydalanish	272
25	**Karabayeva Munira Abdullaevna, Hoshimov Alisher Alijon o'g'li, Suvonov Shaxboz Nuritdin o'g'li** Matematik usullardan foydalanib amaliy masalalarni echish va unda amaliy, hamda mustaqil mashg'ulotlarning roli	276
26	**T.To`rayev.Sh.Axmedov, R.Raxmonberdiyeva.** Katta ma`lumotlar va ularning asosiy tamoyillari.	279
27	**T.To`rayev M.Abdishukurov, D.Muhammadiyeva**. Aqlli dunyo konsepsiyasi. Buyumlar interneti.	282
28	**T.To`rayevJ.Qurbonov, M.Jo`rayeva.** Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanish istiqbollari	285
29	**Ҳ.Тўраев**. Математикани ўқитишнинг методик принциплари ҳақида	288
	III - ШЎЪБА ТИЛЛАРНИ ЎҚИТИШДАГИ МУАММОЛАР ВА УЛАРНИНГ ЕЧИМИ	
1	**Абдурахмонова Ҳилола Рахматуллаевна, Қурбонова Гулрух Фахриддиновна.** Рус тили ўқитишнинг актуал муаммолари	293

2	**Kurbonova Zarina Odiljonovna.** Language barrier of efl learners	298
3	**Qodirov Temurbek Juman o'g'li.** Lexical borrowings in english language	301
4	**Soxiba Saidmuradova.** O'zbek tili taraqqiyoti va rivojida ijtimoiy faollik masalalari	
5	**Мухаммаджонова Дурдона Олимжоновна.** Лингвистик экология муаммолари.	305
6	**Tojiyeva Shirin Xolboy qizi.** Maktabgacha ta'limda xorijiy tilni o'qitish usullari.	310
7	**Хужанова Озода Тожиевна.**Теоретические основы исследования экзотизмов памятников русской деловой письменности xvi–xviii вв.	313
8	**Саттарова Елена Анатольевна**. Эвфемизмы в практике преподавания русского языка в группах с узбекским языком обучения	317
9	**Kabilova Sayyora .** Metaforalarni o'qitish orqali o'quvchilarning obrazli tafakkurini shakllantirish usullari.	323
10	**Насиба РАИМНАЗАРОВА.** Ўрта Сурхондарё шевалари лексикасининг ҳозирги ўзбек адабий тилидаги аҳамияти	329
11	**Ахмедова Муқаддас Ходиматовна .**Ўзбек тилшунослигида услубий меъёр масалалари	331
12	**Ахмедова Муяссар Хадиматовна.** Ноадабий тил қатламларининг таълим жараёнидаги роли	335
13	**Кадирова О.Х.**Использование учебного перевода как один эффективных приемов обучения русскому языку как иностранному в средней школе	338
14	**Qodirova Zaynura.** Perifrazaning nutqiy qimmati	342
15	**Базарова Хулкар Одинакуловна.** Роль песни при обучении русскому произношению	348
16	**Abduzoirov Tohir.** Есть ли проблемы по изучению русского языка в национальных школах и ВУЗах Сурхандарьинской области Республики Узбекистан.	351
	Qosimova Muqaddas. Tasavvufda komillik tarbiyasining o'rganilishi.	355
	IV ШЎЪБА ИЖТИМОИЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИ ЎҚИТИШДАГИ МУАММОЛАР ВА ИННОВАЦИОН ЁНДОШУВЛАР	
1	**Рахматуллаев А .**Аҳоли онгида соғлом фикрларни сингдиришда тарғибот-ташвиқот ишларининг самарали усуллари.	359
2	**Таникулов Жанибек Аширкулович.** Ижтимоий-гуманитар фанларни ўқитишда инновацион ёндашув (медиа таълим мисолида)	361
3	**X.S.Ibragimova.** Zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarga Musiqiy ritmik xarakatlarini o'rgatish	365
4	**Normatova Firuza Amonovna.** Tarix darslarini samaradorligini oshirishda interfaol metodlarining ahamiyati.	369

5	**Наргиза Хушвақтова.** Маҳалла мутахассисларини малака ошириш курсида ўқитишда оила қадриятларини тарғиб қилиш.	371
6	**Меликулова Малика Абдухалиловна, Меликулов Ж Каримович.** Имом Термизий асарларида илмий -диний уйгунликни оилавий тарбия муносабатларидаги аҳамияти	375
7	**Л.Эрйигитова.** Ижтимоий – гуманитар фанларини ўқитиш жараёнида ёшларга оила қадриятларини сингдириш	379
8	**Djumayeva Mohigul Mamanazarovna** .Boshlang'ich ta'limda geogarfiya (atrof olam) fanini o'qitishda kompetensiyaviy yondashuv	382
9	**Хасанов Шахбоз Шоди ўғли.** "Авесто"да келтирилган маълумотларнинг археологик манбадаларда акс этиш	387
10	**Xo'shboqov Panji Shaymanovich**. Tarix fanini o'qitishda zamonaviy tashkiliy metodlardan foydalanish	393
11	**Ч.Ж. Жумаев.** Иқтисодий тараққиётни таъминлашнинг устувор йўналишлари	398
12	**Алланов Ш.Қ.**Шаҳарлар ривожланишиниинг аҳоли саломатлигига таъсири	403
13	**Т.Х.Авлиякулов.**Ўкувчи шахсини касб-ҳунарга қизиқтириш мезонлари	407
14	**Рахимова Наргиза Хамидуллаевна.** Пути реализации практико-ориентированного подхода при подготовке студентов – будущих инженеров	411
15	**Choriyev Bekzod Bahrom o'g'li.** Bolalar musiqa va san'at maktablari hamda umumiy o'rta ta'lim muassasalari integratsiyasini ta'minlashning nazariy asoslari	415
16	С.Н. Мамаражабов. **Олий таълим муаасасаларида экологик таълим-тарбияни ривожлантириш**	421
17	**Х.Мулкамонов.** Жаҳон тамаддунида Соҳибқирон Амир Темур давлатининг ташкил топишининг иккинчи реннессанс вужудга келишидаги аҳамияти.	424

“ЗАМОНАВИЙ ТАЪЛИМ ВА ТАРБИЯ: МУАММОЛАР, ЕЧИМЛАР ВА РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ”

РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ АНЖУМАНИ МАТЕРИАЛЛАРИ

МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

“СОВРЕМЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ВОСПИТАНИЕ: ПРОБЛЕМЫ, РЕШЕНИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ”

MATERIALS REPUBLICAN SCIENTIFICAL CONFERENCE

“MODERN EDUCATION AND UPBRINGING PROBLEMS, SOLUES AND PERSPECTIVE OF DEVELOPMENT”

Босишга рухсат этилди. 20.04.2021й.
Шрифт. “Times New Roman” Ҳажми 27,6 б.т
Адади 100 нусха